

УДК 728.72.01. 72.02

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ : ПРИНЦИПИ «15-ХВИЛИННОГО МІСТА»

Лебідь А. І.¹, студ., Харченко К. С.,² канд. техн. наук, доц.

ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Українського державного університету науки і технологій

¹ andreilebed21@gmail.com, ² katerinaharchenko75@gmail.com

Постановка проблеми. В сучасних умовах урбанізації питання ревіталізації промислових зон є надзвичайно актуальним. Значна частина індустріальних територій в межах міст втратила свою початкову функцію, залишаючи після себе депресивні, часто занедбані простори. Сучасний підхід до трансформації таких зон базується на ідеї створення повноцінного середовища для життя, яке відповідає вимогам сталого розвитку та соціальної інтеграції. Місто Дніпро, відоме своєю промисловою спадщиною, стикається з викликами адаптації застарілих індустріальних зон до сучасних потреб міського середовища.

Мета дослідження. Проаналізувати світові концепції сучасного житлового простору на території колишніх промислових зон із урахуванням принципів «15-хвилинного міста», та на основі ідей комфортного, функціонального та соціально орієнтованого простору. Основна ідея – створення середовища, що поєднує житлову, громадську та комерційну функції в гармонійному архітектурному рішенні.

Результати дослідження. Промислові зони, що втратили первинну функцію, часто розташовані в центральних або стратегічних районах міста.

Незважаючи на позитивні ініціативи, існують певні виклики у процесі ревіталізації:

✓ **Екологічні проблеми:** Значне забруднення ґрунтів та водних ресурсів потребує комплексних заходів з очищення та відновлення довкілля.

✓ **Інфраструктурні обмеження:** Необхідність модернізації транспортної та інженерної інфраструктури для забезпечення ефективного функціонування нових міських просторів.

✓ **Фінансування:** Залучення інвестицій та ефективне використання бюджетних коштів є критичними для реалізації масштабних проєктів ревіталізації [1].

Трансформація промислових зон дозволяє зберегти територіальну безперервність, не збільшуючи урбанізовану площу. Важливо перетворити ці простори на поліфункціональні, відкриті для широкого кола мешканців. Яскравий приклад ревіталізації. La Fábrica, Барселона — колишній цементний завод, перетворений на житлово-офісний комплекс архітектором Рікардо Бофілом. Збереження індустріального каркасу поєднано з новими функціями: житло, офіси, зелені зони, простір для мистецтва (<https://ricardobofill.com/project/la-fabrica/>).

В Україні процес ревіталізації лише набирає обертів. Приклад Індустріальний парк «INNOVATION FORPOST» в м. Дніпро. (https://dream.gov.ua/ua/project/DREAM-UA-310524-667E0F94/profile?utm_source=chatgpt.com).

Застосування концепції «15-хвилинного міста» може сприяти створенню комфортних умов для життя, роботи та відпочинку мешканців, забезпечуючи доступність основних послуг у межах 15-хвилинної пішохідної або велосипедної досяжності. Карлос Морено визначає модель міста як простір, де базові потреби мешканця (робота, освіта, здоров'я, відпочинок, торгівля) забезпечуються у межах 15 хвилин пішої або велосипедної доступності. Ця модель протистоїть монофункціональній забудові та орієнтації на автотранспорт [2].

Основні принципи формування життєвого простору:

- **Мікс функцій:** житло, освіта, бізнес, культура – в одному районі.
- **Децентралізація міських сервісів** – кожен район міста має повноцінну інфраструктуру.

- **Людиноцентричність:** пріоритет пішохідного та велосипедного руху.
- **Збереження спадщини:** ревіталізація без знищення історичних артефактів.
- **Участь громади:** спільне проектування майбутнього простору.
- **Екологічна сталість:** зелені дахи, енергоефективні рішення.

Міста, засновані на концепції «міста 15 хвилин», передбачають зміщення урбаністичного фокусу на доступність усіх основних функцій життєдіяльності в межах коротких відстаней. Такий підхід дозволяє значно знизити необхідність у використанні приватного транспорту, що, в свою чергу, допомагає зменшити викиди CO₂ та покращити якість повітря в містах. Місто 15 хвилин також сприяє збереженню біорізноманіття через інтеграцію природних елементів, таких як рослинність, що не тільки знижує забруднення, але й підвищує соціальну згуртованість і якість життя мешканців [3; 4].

В основі концепції лежить принцип поліцентричного планування, де різні функціональні зони (житло, робота, навчання, відпочинок) розташовані в межах легкої доступності, що дозволяє жителям задовольняти основні потреби без необхідності довготривалих поїздок. Це зменшує стрес від транспортування та оптимізує використання простору, зменшуючи потребу в пересуванні та, відповідно, знижуючи забруднення.

Завдяки цьому підходу також виникає можливість для розвитку нових економічних і соціальних моделей на основі спільних ресурсів і цифрових технологій, що сприяють соціальній інклюзії та полегшують доступ до міських послуг.

Архітектурно-просторове рішення базується на принципах квартальної забудови з чіткою організацією громадського і приватного простору, що сприяє почуттю безпеки, орієнтації у просторі та створенню активного вуличного середовища. Забудова передбачає різні типи житла (індивідуальне, малоповерхове, середньої та високої поверховості), що забезпечує соціальну різноманітність мешканців.

Висновки. Ревіталізація промислових територій з використанням принципів «15-хвилинного міста» дозволяє сформувати сталий, людиноцентричний і гнучкий міський простір. Ревіталізовані промислові території є природною платформою для втілення цієї моделі. Розглянута концепція може стати ефективним інструментом ревіталізації міських територій, сприяти підвищенню якості життя та екологічності середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайко Ю. І., Гнатченко Є. Ю., Завальний О. В., Шишкін Е. А.; за заг. ред. Ю. І. Гайка, Е. А. Шишкіна. Реновація промислової забудови та її адаптація до сучасного міського середовища. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 353 с. Gehl J. *Cities for People*. Island Press, 2010.
2. Moreno C. The 15-Minute City: A New Urban Model. *Smart City Journal*, 2020.
3. Moreno C., Allam Z., Chabaud D., Gall C., Pratlong F. *Introducing the “15-minute city”: Sustainability, resilience and place identity in future post-pandemic cities*. 2021. *Smart Cities*. 2021. № 4 (1). Pp. 93–111. URL: <https://doi.org/10.3390/smartcities4010006>
4. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/місто_15-ти_хвилин